

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Veiligheid en Justitie

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Directie
Weerbaarheidsverhoging
NCTV**

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.nctv.nl

Ons kenmerk
438069

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 7 november 2013
Onderwerp Beleidsbevindingen in verband met het Dreigingsbeeld Terrorisme in
Nederland (DTN 34)

Bijlage Stand van zaken uitvoering moties en toezeggingen

Deze brief beschrijft het beleid dat het kabinet voert naar aanleiding van de dreigingen zoals die zijn beschreven in het gelijktijdig hiermee verzonden Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 34 (DTN34). Daarnaast gaat de brief in op enkele openstaande moties en toezeggingen op het terrein van contraterrorisme en –extremisme. Een diepgaander overzicht van de stand van zaken betreffende deze moties en toezeggingen is opgenomen in de bijlage.

Het dreigingsniveau terrorisme is in maart 2013 verhoogd van beperkt naar substantieel. Aanleiding waren de ontwikkelingen zoals geschetst in het DTN32: de dreiging die uitgaat van zogenoemde jihadgangers en terugkeerders, de toenemende jihadistische radicalisering van kleine groepen jongeren in Nederland en de verslechtering van de situatie in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. In juni 2013 werd dit beeld ondersteund door het DTN33; het DTN34 laat nu zien dat deze ontwikkelingen zich onverminderd voortzetten.

Vanaf het begin van dit jaar is, gezien de ernst en omvang van de potentiële dreiging, de inzet van alle contraterrorisme-partners geïntensiveerd.¹ Nu de genoemde risico's zich onverminderd manifesteren, blijkt deze intensivering terecht en zijn verdere interventies op zijn plaats. De belangrijkste nieuwe ontwikkeling ten opzichte van het vorige DTN ligt in de toename van het aantal jihadisten die met Syrische strijdervaring terugkeren naar Nederland. De inzet richt zich dan ook in de eerste plaats op het minimaliseren van de risico's die mogelijk van deze personen uitgaan. De uitdagingen hierbij zijn groot. Immers, de dreiging overschrijdt nationale grenzen en de recente aanslagen en arrestaties elders in Europa laten zien dat onze open samenlevingen relatief kwetsbaar blijven voor de daden van een gewelddadige eenling of van kleine cellen.

¹ Zie beleidsbrief bij het DTN32 van 13 maart jl. (29754, nr.217) en het verslag van de voortgang in de VGR brief van 2 juli jl. (29754, nr. 232) De partners in de nationale contraterrorisme strategie zijn: de Nationaal Coördinator contra-Terrorisme en Veiligheid, het Openbaar Ministerie (OM), de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND), de Nationale Politie, de Algemene en de Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdiensten, de Koninklijke Marechaussee en de Ministeries van Buitenlandse Zaken, Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Financiën, en Defensie.

De huidige inzet wordt hieronder beschreven op de drie hoofdthema's van het dreigingsbeeld: jihadreizigers en terugkeerders, jihadistische radicalisering en de ontwikkelingen in derde landen. De beschrijving beperkt zich tot de aanpak van de dreiging die uitgaat van het mondiaal jihadisme. Op de andere vormen van extremisme is sprake van voortzetting van het bestaande (kleinschalige) beleid gericht op het waar nodig ondersteunen van nationale en lokale partners met kennis, advies en deskundigheidsbevordering.²

Directie
Weerbaarheidsverhoging
NCTV

Datum
7 november 2013

Ons kenmerk
438069

Jihadreizigers en terugkeerders

Binnen de intensivering die vanaf het begin van dit jaar op jihadgang plaatsvinden, wordt - vanuit de risico's voor Nederland geredeneerd - eerste prioriteit gegeven aan het beperken van de potentiële dreiging die van terugkeerders kan uitgaan. Dit geldt zowel voor het detectiewerk, als voor de inzet op opsporing en vervolging en de bestuurlijke aanpak. De gecoördineerde aanpak op deze domeinen wordt hieronder op de onderscheiden onderdelen beschreven.

Detectie, inlichtingen en onderzoek

De AIVD heeft de afgelopen periode de inzet van mensen en middelen op jihadgang en vooral terugkeer geïntensiveerd. Gezien het internationale karakter van de problematiek, werken de diensten nauw samen met buitenlandse collega-diensten. De diensten wisselen operationele informatie uit om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van jihadgangers en terugkeerders van en naar Europa.

De politie heeft de systematische informatie-inwinning op dit terrein versterkt. Er is een 'handelingskader Jihadgang' opgesteld dat richtlijnen biedt voor de eenheden over radicalisering en jihadgang. De Dienst Landelijke Informatieorganisatie (DLIO) verzamelt alle informatie vanuit regionale eenheden over radicalisering en jihadgang en stelt periodiek een actueel overzicht op. De DLIO monitort relevante subjecten en richt zich daarbij vooral op terugkeerders, rekruteurs, faciliteerders en financiers. Daarnaast is signalering vanuit de gemeente en haar lokale partners cruciaal. De afgelopen periode zijn hier de kennis, expertise en netwerken gericht versterkt. Informatie wordt zoveel mogelijk ook internationaal gedeeld, via de gebruikelijke politiekkanalen.

De Koninklijke Marechaussee heeft de detectie aan de grenzen op in- en uitreis geïntensiveerd (naast het reguliere werk van bewaking en beveiliging van vitale objecten en subjecten). Beschikbare informatie met betrekking tot (potentiële) jihadreizigers wordt, voor zover dit wettelijk mogelijk is, gericht gedeeld met contraterrore-partners. De huidige kaders voor het gebruik van reisgegevens en het feit dat jihadreizigers vaak via luchthavens buiten Nederland reizen beperken echter het resultaat van de grensdetectie voor de KMar en overige Nederlandse diensten.

---

² Zo zijn er een 'handreiking de-radicalisering en disengagement extreemrechts extremisme' en een 'verdiepingstraining extreemrechts' ontwikkeld. Naar aanleiding van incidenten organiseerde de NCTV de afgelopen maanden ook enkele voorlichtingsbijeenkomsten over dierenrechten-, links- en asielrechtenextremisme. Begin november verschijnt een brochure over linksextremisme met handelingsperspectieven voor gemeenten en andere organisaties.

De huidige situatie maakt eens te meer duidelijk dat alle operationele diensten beter zicht moeten krijgen op de reisbewegingen van jihadisten en vooral van terugkeerders naar Europa. Het is dan ook noodzakelijk om op korte termijn de mogelijkheden om reisgegevens te kunnen gebruiken uit te breiden en de internationale samenwerking hierop te intensiveren. Op dit moment is dat op Europees niveau niet te realiseren. Daarom ga ik het gebruik van reisgegevens nationaal mogelijk maken. Voor de realisering hiervan zijn inmiddels middelen gevonden via een Europese call. Op korte termijn zal ik de Kamer per brief nader informeren over mijn voornemens rond het gebruik van reisgegevens.

**Directie
Weerbaarheidsverhoging
NCTV**

Datum
7 november 2013

Ons kenmerk
438069

Als een (potentiële) uitreis naar Syrië wordt gedetecteerd, is er vaak geen strafrechtelijk bewijs beschikbaar, zeker als de indicaties voor jihadgang voortkomen uit inlichtingenonderzoek. De partners proberen vooral uitreis van minderjarigen waar mogelijk door de toepassing van het jeugdrecht te verhinderen. Het kan daarbij gaan om minderjarigen die zelf willen uitreizen, maar ook om kinderen die worden meegenomen door hun ouders. De afgelopen periode is op basis van informatie van de AIVD drie keer uitreis van minderjarigen verhindert.

Opsporing en Vervolging

Het Openbaar Ministerie heeft ten behoeve van de operationele partners een landelijk juridisch kader vastgesteld, waarin staat beschreven welke juridische mogelijkheden er zijn om de uitreizigers en terugkeerders strafrechtelijk te vervolgen. Op 23 oktober jl. vonden de eerste rechtelijke veroordelingen plaats van personen met jihadistische uitreisplannen. Eén persoon is veroordeeld voor het voorbereiden van moord, maar is wegens ontoerekeningsvatbaarheid ontslagen van alle rechtsvervolging. Hij wordt opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis. De tweede verdachte is veroordeeld tot 12 maanden gevangenisstraf voor het voorbereiden van brandstichting en verspreiden van opruiende teksten. Voor het overige doet het OM, vanwege het mogelijk doorkruisen van opsporingsbelangen, geen mededeling over het al dan niet plaatsvinden van een strafrechtelijk onderzoek naar concrete personen of netwerken, ook niet over de vraag of een dergelijk onderzoek wel of niet loopt.

Het OM heeft aangegeven in beginsel over voldoende wettelijk instrumentarium te beschikken om samen met de politie en in afstemming met de AIVD strafrechtelijk op te treden. Desalniettemin acht ik het gewenst alle juridische mogelijkheden te verkennen. Tegemoetkomend aan de wens van uw Kamer, heb ik daarom een wetsvoorstel in consultatie gebracht ter uitvoering van de motie Dijkhoff c.s. over het verlies van Nederlanderschap bij deelname aan non-statelijke strijdgroepen (29 754, nr. 224). Daarnaast heb ik conform de tweede motie Dijkhoff c.s. (29 754, nr. 225) de mogelijkheden onderzocht om tot een stelsel van bestemmingsvisa te komen. Het onderzoek wijst uit dat een dergelijk stelsel niet doeltreffend zou zijn zolang binnen het Schengengebied vrij verkeer van personen geldt. Verder zou invoering van een dergelijk stelsel een schending opleveren van het recht het land te verlaten, hetgeen in strijd is met internationale verdragen (IVBPR en vierde Protocol bij het EVRM). In de bijlage treft u het verslag van dit onderzoek aan.

Bestuurlijke aanpak

Naast de strafrechtelijke trajecten kan de burgemeester in de lokale driehoek een specifieke aanpak inzetten op een risico-persoon en zijn omgeving. Waar deze aanpak zich de afgelopen maanden op (potentiële) uitreigers richtte, is de aandacht nu ook in het bijzonder gericht op de aanpak van de terugkeerders.

In alle relevante gemeenten vinden multidisciplinaire casusoverleggen plaats om de beste invalshoek te bepalen. De deelnemende partners (naast politie en OM ook bv. jeugdzorg of kinderscherming) stellen interventies vast om terugkeerders (en potentiële jihadgangers) extra in de gaten houden en waar mogelijk los te weken uit het extremisme. De CT-Infobox adviseert met gebruikmaking van de informatiesystemen van partners over de mogelijkheden op het vlak van informatieverstrekking of aanzetting tot handelen bij terugkeerders en uitreizigers.³

De multidisciplinaire aanpak staat altijd in het teken van het verminderen van de ingeschatte dreiging. De ingezette interventies zijn casusafhankelijk en variëren in intensiteit, vorm en mate van dwang. De uitkomst is in de regel een combinatie van inlichtingenmatige monitoring, het uitwerken van (strafrechtelijke of bestuurlijke) handhavingsopties en/of enige vorm van persoonlijke begeleiding.

Na terugkomst in Nederland wordt elke terugkeerder benaderd door het veiligheidshuis of de politie in het kader van een preventieve of van een repressieve aanpak. In ieder geval is de terugkeerder duidelijk dat hij/zij in het vizier van de autoriteiten is. Ook probeert de politie contact te krijgen met de familie en/of sociale omgeving van de betrokkene. Per geval worden, naast mogelijk strafrechtelijk onderzoek, op dit moment ook bestuurlijke maatregelen overwogen als het stopzetten van uitkeringen en maatwerktrajecten gericht op het losweken van geradicaliseerde personen uit de jihadistische omgeving (voor of na een jihadreis).

Een andere instrument is een paspoortgerelateerde maatregel (het paspoort te weigeren of – na inhouding - vervallen te verklaren indien er een gegronde vermoeden bestaat dat de interne of externe veiligheid in het geding is). Deze mogelijkheid is onderzocht naar aanleiding van het verzoek van de heer van Oosten tijdens het AO JBZ van 5 juni jl. om een toelichting op de wijze waarop de Duitse overheid dergelijke maatregelen uitvoert. De Duitse maatregelen blijken vergelijkbaar met de in Nederland mogelijke maatregelen, die dan ook onderdeel uitmaken van het instrumentarium dat overwogen wordt in de multidisciplinaire casusoverleggen. Een toelichting is te vinden in de bijlage bij deze brief.

Voor veel gemeenten die de maken krijgen met jihadgang, is deze specifieke problematiek nieuw. Er is veel behoefte aan kennis over de fenomenen en over de aanpak. De NCTV en de AIVD hebben de afgelopen periode de ondersteuning van het lokaal bestuur en andere lokale partners inzet versterkt. In alle relevante gemeenten worden de burgemeesters regelmatig geïnformeerd over de ontwikkelingen, de NCTV en de AIVD trekken ook hier gezamenlijk in op. Per gemeenten zijn strategische sessies georganiseerd om de aanpak vorm te geven

---

³ Partners in de CT Infobox zijn: AIVD, MIVD, Landelijke Eenheid, IND, KMar, FIOD, FIU, Inspectie SZW, OM, NCTV.

Directie
Weerbaarheidsverhoging
NCTV

Datum
7 november 2013

Ons kenmerk
438069

en in de multidisciplinaire casuoverleggen wordt gericht advies geleverd. Er zijn signaleringstrainingen gegeven aan relevante ambtenaren, wijkagenten en andere eerstelijns werkers, er is een 'Toolbox Extremisme' beschikbaar, en er is een pool van experts gevormd die lokale partners op onderdelen van de aanpak bijstaan.⁴ Bij de NCTV vindt maandelijks uitwisseling plaats tussen de meest relevante gemeenten, waarbij ook de AIVD aansluit. Ook de nationale partners (NCTV, AIVD, politie en OM) komen regelmatig bijeen. Zo wordt verzekerd dat de aanpak van jihadgangers en terugkeerders een gezamenlijk en gecoördineerd karakter heeft.

Directie
Weerbaarheidsverhoging
NCTV

Datum
7 november 2013

Ons kenmerk
438069

Ter ondersteuning van de lokale bestuurlijke aanpak worden zowel op nationaal als op internationaal niveau doorlopend praktische ervaringen in kaart gebracht en gedeeld. Inmiddels is er veel kennis over wat 'goede praktijken' zijn. Welke deze zijn en hoe die worden gedeeld met gemeenten, is beschreven in de bijlage. Hiermee is tevens uitvoering gegeven aan de motie van de heer Recourt c.s. (29 754, nr. 222). Voor wat de internationale uitwisseling betreft zet Nederland zich actief in. Binnen de Global Counterterrorism Forum (GCTF) is Nederland samen met Marokko trekker van een nieuw initiatief om de risico's van jihadgangers in kaart te brengen en zo goed mogelijk te ondervangen. Op EU-niveau werkt Nederland samen met België en de Europese Contraterrorisme Coördinator, dhr. de Kerchove, aan een informeel initiatief dat zich richt op de aanpak van jihadgangers. Nederland fungeert als zogenoemde 'liaison' tussen de beide initiatieven.

Radicalisering onder bepaalde groepen jongeren

Naast de dreiging die mogelijk uitgaat van jihadreizigers en terugkeerders, beschrijft het DTN 34 een zorgelijk trend van groeiende islamistische radicalisering van kleine groepen jongeren in diverse steden in Nederland. De radicalisering lijkt zich buiten moskeeën af te spelen, in jeugdgroepen waarvan de leden elkaar in de virtuele en fysieke wereld ontmoeten en het jihadistische gedachtegoed delen. Deze groepen vormen tegelijkertijd de 'biotoop' van waaruit de jihadgangers voortkomen (bron van mogelijk aanwas), als de kring die zij beïnvloeden (bijvoorbeeld via hun volgers op sociale media).

De aanpak op dit terrein richt zich in de eerste plaats op het versterken van de weerbaarheid tegen radicalisering binnen de moslimgemeenschappen. Hier gaat het er om personen te betrekken die de radicaliserende jongeren weten te bereiken en die in staat zijn hen van geloofwaardig weerwoord te dienen. Deze personen zijn vooral afkomstig uit de moslimgemeenschappen zelf, maar ook anderen, zoals leraren of jongerenwerkers, kunnen hier een rol spelen. Om deze personen te betrekken en hun kennis en expertise te vergroten, worden gerichte netwerken opgebouwd en versterkt. Hiertoe organiseren NCTV en SZW een reeks van lokale en nationale bijeenkomsten. Betrokkenen worden daarin gestimuleerd én ondersteund om hun verantwoordelijkheid te nemen en gezamenlijkheid te

---

⁴ De 'Toolbox Extremisme' is op 4 november jl. gelanceerd. Hierin kunnen nationale en lokale partners alle oudere en recent ontwikkelde producten te vinden, onder meer een handreiking deradicalisering en disengagement extreemrechts extremisme, een verdiepingstraining islamitisch extremisme, een e-learning over potentieel gewelddadige eenlingen en een e-learning over privacy-gerelateerde vraagstukken (zie www.nctv.nl)

werken aan het creëren van een ontmoedigend klimaat. Met dit laatste wordt tevens uitvoering gegeven aan de motie Recourt c.s. (29 754, nr. 223).

Directie
Weerbaarheidsverhoging
NCTV

Tijdens het AO over het DTN32 is door uw Kamer aandacht gevraagd voor de mogelijk ongewenste effecten van de financiering van moskeeën vanuit het buitenland (motie Segers cs. 29 754, nr. 221). Hoewel er, zoals gezegd, momenteel geen aanwijzingen zijn dat Nederlandse moskeeën een rol spelen bij jihadistische radicalisering, kan de motie ook opgevat worden als het verkennen van bredere ongewenste invloeden van buitenlandse financiering die de kernwaarden van de Nederlandse democratische rechtsstaat raken (zoals anti-integratieve tendensen). Om dit te verkennen, heb ik met mijn collega van SZW ter uitvoering van deze motie Segers samen met de ministeries van BZ en BZK bij het WODC een onderzoek uitgezet naar de financiering van moskeeën uit onvrije landen (zie voor uitgebreide informatie de bijlage bij deze brief).

Datum
7 november 2013

Ons kenmerk
438069

Ontwikkelingen in derde landen (Midden-Oosten en Afrika)

De Internationale Veiligheidsstrategie van het kabinet benadrukt dat de sleutel tot het voorkomen van radicalisering en terrorisme in Nederland voor een groot deel in het buitenland ligt, en bevestigt de intenties van het kabinet op het gebied van internationale terrorismebestrijding.⁵ Dat beleid is gericht op versterking van de wetgevende, opsporings- en justitiële capaciteit in andere landen, waarbij het kader van de rechtsstaat en respect voor de fundamentele vrijheden van burgers essentieel uitgangspunt zijn.

Naast de reeds lopende projecten op dit gebied ondersteunde Nederland in de afgelopen periode o.m. de oprichting van het "International Institute on Justice and the Rule of Law", dat zich richt op capaciteitsopbouw in de Noord-Afrikaanse regio op het gebied van opsporing en vervolging van terroristen binnen het kader van de beginselen van de rechtstaat. Nederland financiert de opzet van het curriculum van het instituut. Verder is een onderzoek van het International Centre for Counter Terrorism - The Hague (ICCT) gefinancierd over het gebruik van door militairen verzameld bewijsmateriaal in terrorisme strafzaken, en hoe inachtneming van de Rule of Law wordt zeker gesteld.⁶ In juni organiseerde de Verenigde Naties, met Nederlandse steun, een driedaagse bijeenkomst in Algiers, gericht op versterkte samenwerking tussen maatschappelijk middenveld en overheden bij het voorkomen van terrorisme in de Noord-Afrikaanse regio.

Tot slot hebben het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de AIVD op verschillende ambassades zgn. awareness trainingen gehouden, opdat ambassademedewerkers (bijvoorbeeld medewerkers van de consulaire afdeling) adequaat zullen reageren op signalen dat er mogelijk sprake is van jihadreizigers.

---

⁵ Kamerstuk 33 694; 21 juni 2013

⁶ Naar aanleiding van een interne evaluatie door het Ministerie van Buitenlandse Zaken bestaat het voornemen om de subsidie voor het ICCT na afloop van de huidige subsidieperiode (in 2015) voort te zetten. Het ICCT heeft zich sinds de oprichting in 2010 ontwikkeld tot een internationaal gerespecteerd instituut op het gebied van Countering Violent Extremisme (CVE) en Rule of Law in relatie tot contraterroerisme (CT), en is daarmee belangrijke partner voor internationale CT en CVE projecten in derde landen.

Conclusie

In deze brief is toegelicht hoe de huidige dreigingen over de volle breedte van de contraterrorisme aanpak worden geadresseerd. De inzet is vooral gericht op personen die terugkeren van de buitenlandse jihadistische strijd, om ervoor te zorgen dat zij in het vizier komen en blijven en om de risico's die mogelijk van hen uitgaan in te dammen. Het spreekt voor zich dat alle nationale en lokale contraterrorisme-partners permanent alert zijn en alle maatregelen nemen die noodzakelijk zijn en die binnen ons bereik liggen. Daarbij evalueren we constant of de aanpak voldoende gericht en dekkend is.

Directie
Weerbaarheidsverhoging
NCTV

Datum
7 november 2013

Ons kenmerk
438069

I.W.Opstelten
De Minister van Veiligheid en Justitie,